

פרוטוקול מס' 5  
מישיבת ועדת העבודה  
שהתקיימה ביום ד' י"ג בכסלו תשי"ב  
12.12.51, בשעה 9:00

נוכחים:

- ע. גוברין - יו"ר
- ש. בז'רנו
- ג. סברסקי
- א. שוכטץ
- א. סטופ
- א. תבורי
- ח. ברגר

חסרים:

- ר. שרי
- מ. קלמר
- פ. המדן
- ב. מינץ
- ש. גריידי
- א. וילנסקה

מוזמנים:

- מר בר-ניב - היועץ-המשפטי של משרד העבודה
- מר טרובוביץ' - התאחדות בעלי העשיה
- מר קלקסבנד - התאחדות בעלי העשיה
- מר האוזמן - התאחדות בעלי העשיה

סדר היום:

חוק שירות מילואים (תגמולים).

היו"ר ע. גוברין:

לפי בקשה נסיאות התאחדות בעלי העשיה, הזמנתי ליחיבה את נציגי ההתאחדות, כדי לשמוע את הערותיהם לחוק שירות המילואים (תגמולים).

מר טרובוביץ':

הצעות והערות התאחדות בעלי-עשיה להצעה חוק מילואים (תגמולים) תשי"א-

1951 ה'ק:

(א) אין אנו חושבים שהחלת התשלום לעתודאים על נותני העבודה, בניגוד לאופן התשלום לחיילים בצבא הסדיר או בצבא חקבע, תהיה לה חספעה בריאה על משק המדינה, כי היא תביא בעקיסין להעלאת מחירי המוצרים והשירותים. אנו מציעים לכם להכניס שינוי יסודי בהצעה החוק ולקבוע תשלום כל התגמוליה מקופת המדינה, ול- העביר בדרך זו את העומס על כל משלמי המסים.

(ב) באופן אלטרנטיבי, באם הצעתנו זאת לא תקבל, אנו מבקשים להכניס שינוי בסעיף 8 של הצעה החוק ולחסות את צורת תשלום התגמולים לעובד בשכר לזו של עובד במסכורת, ולא כאמצעות קרן התגמולים, כפי שמוצע.

- אנו מבקשים לשנות את סעיף 8 כדלהלן:
1. כל עובד בשכר, שעבד לפחות יום עבודה אחד אך פחות מ-75 יום אצל מעביד אחד או במקום עבודה אחד, חייב מעבידו לשלם בעדו תמורת תגמול 1,5% משכר עבודתו.
  2. תמורת התגמול תשולם לקרן התגמולים ממסלחית שלידה תמונה וועדה צבורית מיועצת.
  3. ללא שינוי.
  4. לעובד קבוע בשכר, ישלם מעבידו את התגמול המגיע לו.

ג.) אנו מציעים לשנות את סעיף 22 כדלהלן:  
"פיטר נותן עבודה עובד במשכורת בזמן שירותו במילואים או לאחר שקיבל צו-תנועה או הודעה על מועד שירותו הרצוף במילואים, ולאחר הפיטורין התייצב העובד ושירת במילואים - לא יהיה לפיטורין כל תוקף חוקי בכל הנוגע לחוק זה, וכל הזכויות שנתונות לפיו לעובד יעמדו בעינן כאילו לא פוטר והוסיף לעבוד אצל אותו נותן-עבודה עד תום שירותו במילואים".

"עובד שקיבל צו-תנועה לאחר הודעת פיטורין, ובתוך תקופת ההודעה המוקדמת, ייחשב למשרת הסעיף הזמ, כמי שפוטל לאחר שקיבל צו-תנועה". פיסקה ב' של הסעיף מתבטלת.

באופן אלטרנטיבי, באם הצעתנו הנ"ל לתיקון סעיף 22 לא התקבל, אנו מבקשים לשנות את הפיסקה כלדקמן:  
"התעורר חילוקי-דעות בקשר לסעיף זה, על התביעה הכללית הרי היא שהפיטורין באו מתוך כוונה לחמק מהחובות שחוק זה מטיל עליו".

אני רוצה להסביר קצת את הצעתנו.  
אם החוק מטיל כבר על נותן העבודה לשלם את הפרש, צריך כל נותן-עבודה לשלם לעובד שלו, ולא מובן לנו מדוע יש צורך ליצור קופח נפרדת. הפועל לא ירגיש אז שהוא מקבל את הכסף מן המפעל, זה יוסיף לנותן העבודה רשימות וחישובים נוספים, והעובד יצטרך להפסיד יום או יומיים של עבודה כדי לקבל את הכסף מן הקופח. למי תצמח, איפוא, תועלת מזו? אם הכנסת עומדת על-כך שהמעבידי, ולא האוצר, צריכים לשלם את הפרש - אנו מציעים שלגבי העובדים הקבועים ייקבע, שהם מקבלים את הפרשים ישר מנותן העבודה. לגבי הפועל הבלתי-קבוע, העובד עד 75 יום - יכולה להיות קופח מיוחדת.

ביחס לפיסקה 2 של הצעתנו, היתה כבר דוגמה לוועדה צבורית מיועצת ביחס לקרן פקדונות להוזלה.

ש: בז'רנו:  
אני חושב שהסאלה הראשונה שהתעוררה תמצא את פתרונה כפי ששמענו מבאי-כוח משרד העבודה. ביחס לסעיף 22 - רשמתי בזמנו הסתייגות. אני מקווה שאחרי ההסברות הנוספות יתוקן סעיף זה ויותאם למציאות.

א. שוסטק:  
רציתי לשמוע יותר הסברה על סעיף 2 של הצעתכם.

מ: האוזמן:  
חדבר יהיה דגש למקרה של קרן הפקדון להוזלה שהוקמה על-ידי משרד האוצר.

ובראש עמד פקיד האוצר. ליד הקרן הוקמה ועדה צבורית מיועצת בה היו מיוצגים נותני העבודה, הסתדרויות העובדים והתאחדות הסוחרים. לגבי מפעלים שהעסיקו יותר מ-50 עובדים, שולם הכסף לעובדים באמצעות חמפלים, ולעובדי מפעלים קטנים יותר - שולם האוצר לפי אישור נותן-העבודה. אנו חושבים שזה יכול היה להיות סידור יעיל גם למשרה זו, מבלי שיהיה צורך להיות קטוריה בקרן החופשה.

היו"ר ע. גוברין:  
אבקס את מר בר-ניב למסור לכם על השינוי שהממשלה הכניסה לוועדה-העבודה תוך כדי דיון בשאלה הראשונה שנגעתה בה ביחס לסעיף 8.

מר בר-ניב:  
השיטה החדשה שהממשלה מציעה משנה לחלוטין את הפרוצדורה הקסורה בחוק זה, מבלי לסגור את הזכויות המטריאליות הנתונות לעובד עקב שירותו במילואים. שינוי זה הובא בהתאם להמלצות ועדה בין-מסודית. לפי הפרוצדורה החדשה מבחינים בין עובד חודשי או עובד יומי העובד למעלה מ-75 יום במקום עבודה אחד, ובין עובד יומי נודד. העובד החודשי והעובד היומי הצמוד למקום עבודה אחד יקבל את התגמולים מנותן העבודה באופן ישיר. העובד הנודד יקבל זאת מקרן החופשה.

תוקם קרן ממשלתית שתהיה אישיפת משפטית נפרדת, כלומר כספיה לא יתערבו בכספי האוצר. היא תרכז את ההפרשים מכל המעבידים בארץ לפי אחוז מהוויית מכלל שכר העבודה. מעביד הצריך לשלם לעובדו יקבל בחזרה מן הקרן את כל הסכום שהוא שילם. העובד הנודד יקבל את התשלום דרך קרן החופשה שתקבל את חכסו מן הקרן המרכזית.

היו"ר ע. גוברין:  
כדי לא להכביד על המעבידים שבמקרה רוב עובדיהם חייבים במילואים, וידי לא ליצור אפשרות של קלקולציה שונה אצל כל מעביד עקב זאת, מהצע שיוטל על כל המעבידים תשלום של אחוז וחצי משכר העבודה לקרן כדי לאזן את התשלומים. קרן זו תהיה, איפוא, קרן השוואה.

מר טרובוביץ':  
מה יקרה אם בסוף השנה ישאר עודף בקופה?

מר בר-ניב:  
במקרה כזה יוקטן האחוז בשנה שלאחר זאת, מכיון שחשבונות הקרן הם נפרדים מכל קרן אחרת.

כל פועל יקבל באופן פרופורציונלי לימי עבודתו במשך השנה. פועל שהיה מחוסר עבודה במשך חצי-שנה, יקבל, כמובן, מן הקרן רק חצי מן התשלום כי רק עבור חצי-שנה שילמו נותני העבודה עבורו.

מר טרובוביץ':  
האם אפשר להכין מזאת שלכל עובד יהיה בקרן חשבון אינדבידואלי?

מר בר-ניב:  
בקרן השוואה אין חשבון אינדבידואלי, אבל מכיון שישתמשו בקרן החופשה כסוכן לתשלומים, יוכלו לשלם לפי החשבונות האינדבידואליים שישנם בקרן זו.

מר האוזמן :  
האם כל עובד יקבל באמצעות הקרן באופן  
לחסי לימי עבודתו במשך השנה, אין כאן  
ענין של אסטרות של התחמקות מצד גותן העבודה, ולכן הסעיף 22 הוא מיותר  
בהחלט.

ש.בז'רנו :  
האם סידור שקרן החופשה ישמש כסוכן בלבד  
לתשלום לפועלים הזמניים, ישביע את רצונכם?

מר טרובוביץ' :  
איבנו מתנגדים לכך.

מר קלמטבנד :  
קרן החופשה אינה בעצם קרן מסליתית,  
אלא קטורה במבטחים שהיא למעשה חברה  
פרטית,

א.שוסטק :  
הקמת הקרן המסליתית אינה מבטלת את  
סעיף 8, כי לפועלים הזמניים תשלם קרן  
החופשה.

הינד ע.גוברין :  
אנו מודים למשלחת, וגדון בכל השאלות  
שהעלתם.

אנו עוברים לדון על השינויים שמציעה  
המסלה ביחס להצעת החוק. מר בר-ניב יציין לנו את הסעיפים ששנונו ואנו  
נדון עליהם. לאחר זאת נעבור מחדש על כל החוק לשם אישורו.

מר בר-ניב :  
השינוי מתחיל בסעיף 7. לפי ההצעה  
של המסלה הוא ינוסח כך:

מי שעבד שירותו במילואים היה עובד  
במסגרת או עובד בשכר לפחות 75 ימים רצופים אצל מעביד אחד או במקום  
עבודה אחד, ישלם לו מעבידו את התגמול המגיע לו. התגמול ישולם לכל  
האחר ביום שבו היה משלם שכרו מילוי לא שירת במילואים והוסיף לעבוד.

הסעיף במקבל

סעיף 8 ינוסח כך:

עובד בשכר שעבד פחות מ-75 ימים רצופים  
אצל מעביד אחד או במקום עבודה אחד, ישולם לו התגמול על-ידי קרן חופשה,  
כמשמעותה בחוק חופשה שנתית תשי"א-1951 (1), שמאמצעותה היתה מסתלמת  
לאותו עובד תמורת החופשה לפי החוק האמור, אלו היתה מסתלמת לו תמורת  
חופשה.

ש.בז'רנו :  
יש אנשים שהרוואים בתשלום התגמולים  
דרך קרן החופשה, הליה מסוימת כלפי  
ארגונים פועלים שסחוץ להסתדרות הכללית, ורואים בזה כוונה לחזק גם בדרך  
זו את ההסתדרות. איני חושב שמשרד העבודה הציע זאת מתוך כוונה לחזק את  
ההסתדרות, אלא עשתה זאת מכיון שבקרן החופשה נמצאים כבר הריומים היכולים  
להקל על העבודה. אבל אין זה ראוי לחוקק חוקים אשר יכולים לעורר, ובצדק,  
רגש הפליה.

א.שוסטק :  
מבחינה פורמלית, אין הוועדה יכולה עכשיו  
לקשר את הדברים עם קרן החופשה, כי כל

**ענין קרן חופשה עומד עכשיו לדיון בבית-הדין העליון.**

לגוף הענין: אנו הולכים עכשיו במדינה בקו מסויים. אני שומע שהמסלה מתכוונת להביא בקרוב חוקים לביטוח סוציאלי. ההסתרות אינה טובה להוציא דברים אלה מידיה, כי הארגונים רגילים להצהיר שהם הכינו את הדברים עוד בתקופת המנדט, והענינים מגיעים להם גם כיום. אבל לא יתכן שכל גוף שהקים מסהו לא יהיה מוכן למסור אותו למדינה. אתם מוכרחים להסכים פעם לעובדה שציינתם אותה אתמול ראש המסלה שקיימת מדינה בארץ. הטוב הקיים היום יוצר רושם שחברות הביטוח והבריאות הפרטיות המקבלות רווחים מעסקיהן, תקומנה פחד כשתוקם חברת ביטוח מסלית, ויאמרו שהדבר מגיע להן כי הם עסקו בזאת גם בתקופת המנדט. אתם צריכים להתרגל לכך ששירותים אלה צריכים להיות מסלכתיים.

לכן אני אומר שקרן החופשה, ככל קרן אחרת הבאה לעזרת העובדים, צריכה להיות קרן מסלית. עוד יגיע הזמן שגם אתם תיתכחו שאכן צולקים דברי אלה.

**ה. ברנר :**

אנו מסתדלים להקים בארץ מסעדות רבים לחיי החברה והמסק שאינם בלשות המדינה. אין אנו הולכים במדינת ישראל בדרך ההלאמה, ואנו אומרים שכחוץ לענינים שיש הכרח אבסולוטי שימצאו בידי המדינה - כמו הרכבת - רצוי שהם יעשו בידי יוזמה פרטית, שיתופית וכדומה.

אני יכול להבטיח למר שוסטק שהשלפתי עם קיום המדינה, ואף-על-פי כן אינני רואה את הצורך הגדול בריכוז כל הדברים הנידונים בידי המדינה ולא להשאירם בידי גופים אבוריים דמוקרטיים המהווים חלק מהמעובדים ישירות בדבר. אינני חושב שאסון הוא להסתדרות עובדים הסואבת את כוחה בגוטפונק של המדינה. אבל קיים בעולם ובארץ טוסי הנקרא (ארגון עובדים דפרזנטיבי), וקיים תהליך של שיתוף ארגוני הפועלים למיניהם בקרנות, כדוגמת השיתוף בקרן פועלי הבנין וקרן הפועלים החקלאיים. אינני יודע, לכן, מדוע יש לצורך בענין הנידון עכשיו מכסיר שיפצל דברים אלה.

**א. חבורי :**

המסלה נותנת לבעלי התעסיה חומרי גלם לפי השער הרשמי, הדולרים נתונים אף-הם בידה, פועלים, מכונות וכדומה - נתונים לפיקוחה. אם ננקוט בקו של חבר שוסטק - נצטרך לרכז בידי המדינה גם את תי-החרושת. מדוע אתה מתנגד להלאמת דברים כאלה, ואתה טוען להלאמת מפעלי עבור הפועלים?

**היו"ר ע. גוברין :**

הערתו של חבר הכנסת שוסטק כי אין אנו יכולים לספל בבעיה העומדת לדיון בבית-הדין - אין לה יסוד. עבודתה התחיקתית של הכנסת לא יכולה להיפסק כאשר אזרח מחוכם מגיש צו-על-תנאי לבית-הדין.

על קרן החופשה שתנהל פיקוח מסלתי, מבקר-המדינה מבקר את חשבונותיה וכל נציגי וארגוני העובדים יכולים להסתתף בהנהלת הקרן. החטא היחיד של הקרן הוא, שהיא נוסדה פעם על-ידי הסתדרות העובדים. אני חושב שמבחינה מסקית, אין המדינה יכולה לסבול קיום ארגוני פועלים מפורזלים, וראש המסלה מר פעם שהמסלה רוצה לחזק איגוד פועלים אחד, מכיון שעניני המסק מחייבים זאת.

אני מבין אם איט הסתדרות העובדים הלאומית מדבר על בעית הקרן והרכבה. אבל אינני מבין כמה נובע סעיף זה לסיעת הציוני גים הכלליים. המסלה תקבל את הכסף מן המעבידים, ולכן לא מובן לי מהי המועצה שהם רוצים להסתתף בה. אנו נצביע על סעיף 8.

**א. שוסטק :**

אני מבקש לאפשר לנו להטיב בישיבה הבאה על עמדתנו ביחס להסתייגות לסעיף זה.

**הצבעה: סעיף 8 נתקבל**

סעודה לי הסתייגות לסעיף זה, **א. שוסטק:**